

HET ASSISI MANIFESTO 2023

Door: **Maurizio Andolfi** en de Internationale Faculteit

VOORWOORD

In juli 2023 kwamen in Assisi (Italië) meer dan duizend psychotherapeuten met verschillende disciplines, afkomstig uit minstens vijftig landen, drie dagen bijeen om de invloed en het belang van de gezinstherapie luister bij te zetten. Wetenschappelijk onderzoek, klinische ervaringen en -ontwikkelingen werden met enthousiasme en gedegen onderbouwd gepresenteerd. Deze conferentie heette:

FAMILYTHERAPY

THE ROAD THAT CONNECTS INDIVIDUAL AND SOCIAL RESOURCES

De Conferentie was een initiatief van de **Accademia di Psicoterapia della Famiglia** Gesponsord door de *American Academy of Marital and Family Therapy (AAMFT)*, de *Australian Academy of Family Therapy (AAFT)*, de *European Family Therapy Academy (EFTA)*, de *World Association of Social Psychiatry (WASP)*.

Naast de drie officiële congresstalen -Engels, Italiaans en Frans - waren er vele andere talen te horen. Er waren vele hartstochtelijke ontmoetingen en gesprekken waarmee de conferentie toonde dat zij van wereldwijde betekenis en veel aantrekkingskracht in het werkveld genereert.

Het **Assisi Manifesto 2023** is de uitkomst van zowel deze 3-daagse conferentie in Assisi als de erop volgende 2 dagen durende masterclass in Gubbio. In Gubbio waren 60 participanten aanwezig. Tegen het einde van de Assisi- en Gubbiodagen werd er een “*Internationale Faculteit*” geformeerd. Zij bestond uit wetenschappers, hoogleraren, auteurs, bestuurders, ervaren en vooraanstaande klinici en opleiders uit de wereld van gezinstherapie. Zij hebben in het **Assisi Manifesto 2023** de belangrijkste ontwikkelingen, bevindingen, en aanbevelingen bijeengebracht.

GESCHIEDENIS

De gezinstherapie ontwikkelde zich zeventig jaar geleden in de VS als nieuwe behandelwijze binnen de Geestelijke Gezondheidszorg en verspreidde zich al ras over de hele wereld. Zij was revolutionair te noemen, geheel anders dan de toentertijd heersende behandelmethoden, methoden die zich vooral richtten op de intrapsychische dynamiek. Het was ook meer dan alleen een andere benadering- of zienswijze. De focus werd namelijk verlegd van individuele stoornissen en -klachten naar problemen binnen gezinsstructuren en samenleving. Om de vigerende problemen te begrijpen, te behandelen of helpen te veranderen, worden gezin, partners en de omgeving waarin men leeft, werkt of naar school gaat betrokken bij de aanpak.

“De geïdentificeerde patiënt” werd geïntroduceerd. De relationele context kreeg betekenis binnen deze vernieuwende behandeloptiek. Dit zorgde voor een beleidsmatige omslag. De sociale omgeving, het gezin en haar hulpbronnen kregen meer betekenis.

Al decennialang en overal ter wereld beschouwen veel gezinstherapeuten zich als systeemdenker en voelen zij zich familielid van de gezinstherapiegemeenschap. De gezinstherapeutische werkwijze en ontwikkelingen krijgen ook politieke gevolgen, onder andere in Italië (1978) waar onder andere regelgeving is gekomen die psychiatrische opnames beperkt.

NIEUWE UITDAGINGEN

Een behandeling binnen de Geestelijke Gezondheidszorg is in veel landen standaard en gebruikelijk geworden. De “diagnostische taal” van de DSM is inmiddels in ons dagelijks taalgebruik geïnfiltreerd. Het overmatig vertrouwen hebben in ziekenhuisopnames, het overmatig gebruik én soms misbruik van labels, diagnoses en medicatie is echter toegenomen omdat telkens gezocht wordt naar snelle en goedkope oplossingen bij psychische problematiek. Druk op de ondergefinancierde GGz, het wereldwijde toenemen van het narcistisch individualisme dat het relationeel met elkaar verbonden zijn ondermijnt, eisen nog steeds hun tol. Een enorme uitdaging is het uiteenvallen van gezinnen, verergerd door economische crises. Wreedheden, oorlogen over de hele wereld, ontheemding, gedwongen migratie, gender-ongelijkheid, ongelijke verdeling van rijkdom, klimaatveranderingen etc. stellen het welzijn van de gemeenschap, zijn gezinnen en uiteindelijk ook het individu zwaar op de proef. Met dit **Assisi Manifesto** stipuleren wij het belang van onze onderlinge verbondenheid, van families, van gemeenschappen en onze samenleefverbanden meer te herstellen, te gaan gebruiken en deze te onderkennen.

Gezinstherapie is een middel om veerkracht en gezond samenleven van mensen te bevorderen. Wij maken hierbij optimaal gebruik van relationele processen, verbanden en van diverse hulpbronnen die wij als mens bezitten.

Met de frisse zienswijzen en het enthousiasme van de jongere generaties gezinstherapeuten, de groeiende stroom therapeuten uit Azië, Latijns-Amerika, Afrika en Oost-Europa, plus alle lessen die wij uit onze gezinstherapie-geschiedenis kunnen trekken, blijven wij zoeken naar nieuwe wegen om gezinnen en samenlevingen, hun culturele gebruiken, hun hulpbronnen te begrijpen en nieuw leven in te blazen.

LUISTER NAAR KINDEREN EN ADOLESCENTEN

Sinds het begin van de COVID-pandemie zien wij een dramatische toename van geestelijke gezondheidsproblematiek bij adolescenten. Wij maken ons daar ernstig zorgen over. Teenagers lopen meer risico in een vergiftigde en fragmenterende samenleving. Gezinnen vallen daar uiteen, er is daar veel voorkomend alleenstaand ouderschap, vechtscheidingen zijn gewoon worden en afwezige vaders of moeders zijn normaal. Onopgeloste ouderschapskwesties, intergenerationele conflicten, het buiten de boot vallen van gezinsleden, samen met het verslavend makend gebruik van psychotrope stoffen en van allerlei sociale media, veroorzaken schade aan een gezonde ontwikkeling van onze jongeren, adolescenten en hun ouders. Dit resulteert in een verscheidenheid aan symptomen en stoornissen die dreigen te veranderen in persistente en universele eigenschappen. Jongeren worden te weinig gehoord, met name in therapeutische context zijn zij afwezig of worden zij uit de ruimte geweerd. Het is o.i. een blinde vlek jonge kinderen te zien als individuele probleemdragers. Onze ervaring met gezinstherapie leert ons dat gezinnen ervan profiteren als wij vanuit het paradigma “intergenerationele problematiek” werken en kinderen niet als dragers van een unilateraal, individueel probleem zien. Zie ook misbruikslachtoffers niet meer los van hun familiesysteem. Toch wordt hun hartenkreet te vaak niet gehoord. Juist door relationele competenties binnen gezinsverband te activeren en te gebruiken, door naar hen te luisteren, kunnen wij gezinnen helpen weer op een nieuwe wijze gezonder te gaan functioneren.

Met dit **Assisi Manifesto** benadrukken wij het belang kinderen meer bij therapie te betrekken. Meer anders leren luisteren naar wat het kind zegt, zonder vooroordeel of label. Hun narratief vertelt ons veel over de verstandhoudingen en gebeurtenissen in het gezin. Deze nieuwe framing levert veel nieuwe gezichts- en aanknopingspunten op.

Soms doen kinderen in hun gedrag arrogant, bizar, boos, of zijn provocerend. Grijp niet gelijk naar psychiatrische verklaringen of -symptomatologie. Vaak blijkt het een wanhopige schreeuw om liefde, zorg of veiligheid te zijn. Vraag naar hun visie, begrijp hun behoeften en beperkingen te midden van al die relationele kwesties binnen het gezin en omgeving. Op deze manier kijken en zoeken verandert de context, zonder ouders met schuld op te zadelen en geeft nieuwe perspectieven. Erkenning en begrip voor de overbelaste ouders die problematische omstandigheden niet altijd weten te dragen, helpt de ouders, de kinderen en therapeuten.

Door 70 jaar wetenschappelijk onderzoek weten wij inmiddels dat gezinstherapie effect sorteert. Het is voor in elke cultuur een effectieve evidence-based therapievorm geworden voor kinderen, teenagers, en onze samenleving.

ECHTPAREN IN CRISIS EN SCHEIDING

Partnerrelatieproblematiek is een complex proces en manifesteert zich op diverse niveaus, in vele gedaanten en thema's. Ze stelt de stabiliteit en harmonie van relaties danig op de proef. De crises worden vaak gezien als een persoonlijke strijd, maar in feite zijn ze zowel symptoom als oorzaak van problemen binnen de "extended family". Partnercrises, bij met name scheiding, roepen altijd emotionele reacties op bij alle betrokkenen; zowel bij het gezin, de familie als andere naasten. Het gezin en naaste verwanten, met name de kinderen gaan gebukt onder de emotionele gevolgen van een partnercrisis. Vaak nemen zij onbewust bepaalde zorgtaken op zich en raken zij verstrikt in zaken die niet van hen zijn, ook wel parentificatie genoemd. Als er sprake is van een relatiecrisis (ook crises bij personen van hetzelfde geslacht of bij niet-traditionele gezinnen) benadrukt het **Manifesto** het belang van het werken met de onderling verschillende gezinsculturele gewoonten, normen en waarden. De samenhang tussen echtparen crises en hun multigenerationele familiestructuur gaan zien en gebruiken, wordt in dit manifest van grote waarde geacht. Het biedt betrokkenen inzicht waarmee zij veerkracht en herstel kunnen opbouwen: de multigenerationele aanpak als component.

VERLIES, TRAUMA EN VEERKRACHT

De dood is een onontkoombare staat van ons bestaan. Lijden en sterven verloopt we in iedere cultuur anders. Tradities, religies en spirituele opvattingen geven er richting aan.

Of het rouwproces gezond of pathologische verloopt, werd vroeger op grond van lineair individuele symptomen, tijdspanne en rouwstadia vastgesteld en tegenwoordig als als inaccuraat en reductionistisch bestempeld. Als wij het 'life event' -de dood- in een relationeel kader plaatsen, wordt overlijden een interactioneel deel van een proces waardoor ieder op zijn of haar manier, met de anderen het rouwen vormgeeft. Gezinnen vinden daarbij weer de kracht om samen met verlies en rouw om te gaan. Door middel van gezinstherapie leren familieleden samen pijnlijke 'life events' aan te pakken; zoals trauma's die het gevolg zijn van geweldsdelicten, van oorlogen, van gedwongen migratie en van situaties waar cliënten ongewild en onverwacht getuigen van zijn geworden. Multigenerationele, systemisch denkende en maatschappelijk werkende therapeuten begrijpen dat traumatische ervaringen gezinnen generatieslang parten zullen spelen. Gezinstherapeuten helpen met hun specifieke aanpak gezinnen hun vroegere en recente traumatische ervaringen te herkennen, er mee om te gaan, ze een plaats te geven en te verwerken. Een nieuwe verbinding met elkaar maken en vergevingsgezindheid ontwikkelen wordt sterk aangemoedigd.

SOCIALE EN CULTURELE DISCRIMINATIE

Onze wereld wordt steeds meer verdeeld en verbrokken door culturele discriminatie, economisch onrecht, racisme, homo- en transfobische dreiging, seksisme, politieke onderdrukking, oorlogvoering, natuurrampen en allerlei fundamentalistische levenswijzen. Wij moeten niet alleen de kwetsbaarheid van gezinnen en kinderen die in deze problematiek gevangen zitten onderkennen, maar ook hun veerkracht en overlevingsmechanismen zien te mobiliseren.

Wij als gezinstherapeuten hebben de dringende behoefte aan een **Manifesto** dat flexibiliteit ademt. Dit Manifesto moet dan niet een starre leidraad zijn voor ons handelen in de therapiekamer maar wij willen die ook werkbaar doen zijn voor op plaatsen waar families zich ophouden en bevinden zoals: op straat, in schuilkelders, in kerken, gemeenschapsruimtes e.d. Ook daar willen wij onze inzichten, onze kennis en aanpak actueel maken en delen.

Ons Manifesto is bovendien een oproep tot actie en het pleit voor sociale gerechtigheid via zelfbewustwordingsprocessen, samen optrekken met als uitgangspunt:

de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

TRAINING Werken met gezinnen, groepen en organisaties in crisis is niet eenvoudig. Wij pleiten voor intensieve professionele trainingen, gebaseerd op beproefde theorieën en methodes, samen met gesuperviseerde klinische veldervaring. Psychotherapeuten moeten blijvend onderzoek doen naar en feeling houden met datgene wat er in het veld gebeurt, plaatsen waar trauma's, conflicten, verliezen en mislukkingen het gevolg zijn van menselijk handelen. Wij kunnen niet genoeg benadrukken dat het ontwikkelen en bevorderen van veerkracht en coping mechanismen bij onze cliëntsystemen, bij maatschappelijke drama's en ook bij onze eigen gezinnen van immens belang is.

Het Assisi Manifesto is ook een oproep aan u lezer om contact te leggen met uw beroepsvereniging(en), onze universiteiten, de private trainingsinstituten en politieke partijen en hen aanmoedigen in de hierboven beschreven richting plannen en trainingen te ontwikkelen. Wij verwachten met het *Assisi Congres* en het **Assisi Manifesto** bij u de wens en behoefte te hebben versterkt samen op te blijven trekken en wij hopen ook dat wij de wereldwijde groep therapeuten die werken met, en denken in het systemische, intergenerationele, FAMILY THERAPY kader te hebben geënthousiasmeerd.

CONCLUSIE De huidige politieke, economische en religieuze verdeeldheid in onze samenleving, de groeiende populistische politieke stromingen en de verwoestende oorlogen in Oost-Europa, het Midden-Oosten, Afrika, Azië met als gevolg daarvan stromen vluchtelingen en asielzoekers, doet ons meer dan ooit beseffen dat wij het gezin als basis van de maatschappij moeten gaan zien. Indien het ons lukt gezinsverbanden te herstellen en mensen te activeren en stimuleren hun eigen kracht weer te vinden dan is dat een belangrijke route om de samenleving te helpen herstellen. In deze geest bieden wij **het Assisi Manifesto** aan ondersteund door de sponsors van de Assisi Conferentie 2023.

FAMILY THERAPY

THE ROAD THAT CONNECTS
INDIVIDUAL AND SOCIAL RESOURCES

Vertaling drs. John Englebert, klinisch psycholoog, gezinstherapeut

DE AUTEURS

- Maurizio Andolfi, Child Psychiatrist, Director of the Accademia di Psicoterapia della Famiglia, Italy.

The international Faculty:

- Mary E. Hotvedt, PhD, Regent. Western New Mexico University, U.S.A.
- Michael LaSala, PhD, LCSW, Professor, School of Social Work, Rutgers University, U.S.A. Dean Boston University
- Alejandro Astorga, Clinical Psychologist, Director of the Multigenerational Center, Santiago de Chile.
- Bawany Chinapan, Clinical Director, Andolfi Family Therapy Center (AFTC), Kuala Lumpur, Malaysia.
- Ivy Daure, PhD in Psychology, Director of the Art of Psychotherapy Collection, Publisher ESF Sciences Humaines, France.
- Joel Elizur, PhD, Associate Professor Clinical Child & Educational Psychology Program, The Hebrew University of Jerusalem, Israel.
- Vanessa Espaillat, PhD, Director of CONTINUUM – Centro de formación y psicoterapia, Dominican Republic.
- Olga Falceto, Child Psychiatrist, Coordinator Instituto da Família de Porto Alegre, Brazil.
- Mustafa Qossoqsi, PhD, Chief Psychologist Dpt. of Psychiatry, English Hospital in Nazareth. Cofounder of the Arab Psychological Association, Israel.
- Christine Senediak, Clinician Psychologist, Director Clinical Supervision Services - Sydney Family Therapy Institute, Australia.
- Tazuko Shibusawa, PhD, Executive Officer Shibusawa Eiichi Memorial Foundation, Japan.
- Greet Splingaer, Clinical Psychologist & Orthopedagogue, Director of Family Training Institute and Family Therapeutic Centre Rapunzel, Belgium.
- Ovidio C. Waldemar, Child Psychiatrist, Co-coordinator Instituto da Família de Porto Alegre, Brazil.